

ਮਸੀਹੀ ਦਾ ਕੰਮ ਮਸੀਹੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਖੁਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ (ਤੀਰੁਸ 3)

“ਮੈਂ ਇਹੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਵਿਖੇ ਪਕਿਆਈ ਨਾਲ
ਬੋਲਿਆ ਕਰੇਂ ਭਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਮੇਸੁਵਰ ਦੀ ਪਰਤੀਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਓਹ ਸੁਭ ਕਰਮ
ਕਰਨ ਵਿਚ ਚਿੱਤ ਲਾਉਣਾ” (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:8)।

2: 11-14 ਵਿਚ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਅਤੇ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਜਨੂੰਨੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਈ ਸੀ। 3: 1-11 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਖ਼ਾਸ ਮਸੀਹੀ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਖ਼ਾਸ ਗੱਲਾਂ ਲੋਕਾਂ (3: 1, 10, 12, 13), ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ (3: 2, 3) ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹਨ (3: 4-6)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਇਕ ਵੱਡੇ ਸਿਖਰ ਨਾਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ 3: 7 ਵਿਚ ਮਿਲਦਾ ਹੈ: “ਅਸੀਂ ਉਹ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਧਰਮੀ ਠਹਿਰ ਕੇ ਆਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਦੀਪਕ ਜੀਵਨ ਦੇ ਅਧਕਾਰੀ ਹੋਈਏ।” ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਆਰਜ਼ੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਜਲਾਲੀ ਮਕਸਦ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਖ਼ਰੀ ਸਲਾਮ ਭੇਜਦਿਆਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਟਿੱਪਣੀਆਂ (3: 12-15) ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ।

ਪਾਠ 5: ਮਸੀਹ ਦਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਮਸੀਹੀ ਵਿਹਾਰ (3:1-11)

ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਜੀਵਨ ਸ਼ੈਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (ਆਇਤਾਂ 1, 2)।

ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ (ਆਇਤ 1)

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਾ ਭਈ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਅਤੇ ਆਗਿਆਕਾਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣ ...” (3: 1)। ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸਨਮਾਨ ਹੀ ਵਿਖਾਉਣਗੇ (ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23: 1-5; 1 ਪਤਰਸ 2: 13-17)। ਜਿਸ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਇੱਕੋ ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ ਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਉਹਦੇ ਲਈ “ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ”¹ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ² ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਭਾਵ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੋਹਾਂ ਨਾਲ ਹੈ। “ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ” ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜਦ ਕਿ “ਅਧੀਨ” ਵਿਚ ਵਿਹਾਰ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਇਕ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਰਚਨਾ ਲਈ ਵੇਖੋ ਇਬਰਾਨੀਆਂ

13: 17)। ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਣ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨ ਆਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਵਿਹਾਰ ਹੋਵੇ।

ਜੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲੋਕ ‘‘ਹਰੇਕ ਸੁਭ ਕਰਮ ਉੱਤੇ ਲੱਕ ਬੰਨ੍ਹੀ ਰੱਖਣ’’³ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਕੁਦਰਤੀ ਹੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2: 10; ਗਲਾਤੀਆਂ 6: 9, 10; ਤੀਤੁਸ 2: 14)। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਇਹ ਇਕ ਅਹਿਮ ਸ਼ਰਤ ਹੈ। ‘‘ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ’’ ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਇਖਤਿਆਰ ਵਾਲਿਆਂ ਅੱਗੇ ਅਧੀਨਤਾ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜਿਹੜੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਦੇ ਹੋਣ (ਰੋਮੀਆਂ 13: 1-7 ਵਿਚ ਹਾਕਮਾਂ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਇਲਾਹੀ ਯੋਜਨਾ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿਓ), ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 5: 13-16; 22: 17-21)। ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਲ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਇਹ ਅਫ਼ਸੋਸਨਾਕ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਨੈਤਿਕ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਅਫ਼ਸਰ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੌਲੁਸ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਜਲਸੇ ਅਤੇ ਜਲੂਸ ਕੱਢਣ, ਪਰ ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦੇ ਲੋਕ ਮਸੀਹ ਦੀ ਪੈੜ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣ ਅਤੇ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਮੂਨਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ।

ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ (ਆਇਤ 2)

ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਰਨ ਦੋਹਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਵਿਹਾਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ‘‘ਬਦਨਾਮ’’⁴ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ (3: 2)। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਗੰਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਨਿੱਕਲਣੀ ਚਾਹੀਦੀ (ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4: 29; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 4: 6; 1 ਪਤਰਸ 3: 9, 10)। ਅਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਇਨਸਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ‘‘ਝਗੜਾਲੂ ਨਾ’’⁵ ਹੋਵੇ। ਇੱਥੇ ਇਹ ਗੱਰ ਕਰਨਾ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਗਾਹਬਾਨਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਖੂਬੀ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3: 3) ਹਰ ਮਸੀਹੀ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਮਿਸਾਲ ਯਿਰਮਿਯਾਹ ਰਾਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਬੇਇਜ਼ਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਈ ਹਲੀਮੀ ਨਾਲ ਚਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਦ ਉਹਦੇ ਕੋਲ ‘‘ਯਹੋਵਾਹ ਫ਼ਰਮਾਉਂਦਾ ਹੈ’’ ਕਹਿਣ ਲਈ ਹੋਣਾ ਸੀ (ਯਿਰਮਿਯਾਹ 28: 1-16)।

ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ‘‘ਸੀਲ ਸੁਭਾਅ’’⁶ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਝਗੜਾ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾਵਾਦੀ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੋਰ ਅਹਿਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਸੀਹੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ‘‘ਬੜੀ ਦੀਨਤਾ’’⁷ ਵਿਖਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਦੀਨਤਾ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋਵੇ। ਯੂਨਾਨੀ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਕਾਇਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ। ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਇਕ ਜੰਗਲੀ ਜਾਨਵਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮਝਾਇਆ ਜਿਹੜਾ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਹਰ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ

ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਉਹ ਤਾਕਤ ਵੱਸ ਵਿਚ ਹੈ।⁸

ਪਰਵਾਹ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਚਣਹਾਰੇ ਕਰਕੇ ਆਈ ਤਬਦੀਲੀ (ਆਇਤਾਂ 3-7)

ਤੌਬਾ ਅਤੇ ਮਨਬਦਲੀ ਨਾਲ ਹੀ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਬਦਲਾਅ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੌਬਾ ਮਨ ਦੇ ਬਦਲਣ ਨੂੰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਬਦਲ (ਕਨਵਰਟ ਹੋ) ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਵ ਰਾਹ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਖੂਬੀਆਂ ਦੱਸੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਨੂੰ ਤਰਤੀਬ ਕਿਉਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਮਨੁੱਖੀ ਮੂਰਖਤਾ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਆਇਤ 3)

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ‘‘ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਵੀ ਨਦਾਨ ...’’ ਸਾਂ (ਆਇਤ 3:3)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਨਦਾਨੀਆਂ ਕਲੀਸੀਆ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੌਲੁਸ (ਸੌਲੁਸ) ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸਨ? ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਨਦਾਨੀਆਂ ਸਨ?

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ‘‘ਮੂਰਖ’’⁹ ਸੀ? ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾ ਕਰਕੇ, ਮੂਰਖ ਬਣ ਕੇ ਜਾਂ ਕਾਮ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਵਧਾ ਕੇ ਨਦਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਨਦਾਨੀਆਂ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਦਾਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਜਿਵੇਂ ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਜਦ ਉਹ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਤਾ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 23:1), ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਾਂ!

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ‘‘ਅਣਆਗਿਆਕਾਰ’’¹⁰ ਰਹੇ ਹੋ? ਖੁਦਾ ਦੀ ਗੱਲ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਖੂਬੀ ਇਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਹਾਉਤਾਂ 5:12-14 ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ‘‘ਮੈਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਵੈਰ ਰੱਖਿਆ, ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਨੇ ਤਾੜ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਿਆ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਆਖੇ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਨਾ ਆਪਣੇ ਉਸਤਾਦਾਂ ਵੱਲ ਕੰਨ ਲਾਇਆ! ਮੰਡਲੀ ਅਤੇ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪੂਰੀ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹਾਂ।’’

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ‘‘ਧੌਖੇ ਵਿਚ ਪਏ’’¹¹ ਸੀ? ਕੁਝ ਲੋਕ ਰਾਹ ਭਟਕ ਕੇ ਬੜੇ ਰਾਮ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਰੋਮੀਆਂ 16:17, 18; 1 ਯੂਹੰਨਾ 4:1)। ਜੇ ਉਹ ਚੌਕਸ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਣਗੇ!

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਭਾਂਤ ਭਾਂਤ ਦੇ ‘‘ਬੁਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ’’¹² ਵਿਚ ਫਸੇ? ਲੋਕ ਬੁਰੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਅਤੇ ਭੋਗ ਵਿਲਾਸ ਦੀ ‘‘ਗੁਲਾਮੀ’’¹³ ਵਿਚ ਪੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਕਿੰਨੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨਦਾਨੀਆਂ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਜਦ ਤਕ ਉਹ ‘‘ਫਸ’’ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਿ ਇਹ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ, ਉਹੀ ਇਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਆਇਤ 4 ਅਤੇ 5 ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਈਏ, ਪਰ ਖੁਦਾ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ।

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮੁਤਾਬਕ ਜੋ ਲੋਕ ਮਸੀਹ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ‘‘ਬੁਰਿਆਈ’’¹⁴ ਅਤੇ ‘‘ਖਾਰ’’¹⁵ ਨਾਲ ਭਰੇ ਹਨ। ਜਦ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਖਾਰ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਭਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿਚ ਘਿਰ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ (ਕੂਚ 20: 17)। ਕ੍ਰਿਸੋਸਟੋਮ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ, ‘‘ਜਿਵੇਂ ਪਤੰਗਾ ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਕੁਤਰਦਾ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਖਾਰ ਵੀ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਖਾ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।’’¹⁶ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਅਨੈਤਿਕ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਲਈ ‘‘ਘਿਨਾਉਣਾ’’¹⁷ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਕੋਲ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ। ਯਹੂਦਾ ਇਸਰਾਏਲੀ ਬਾਰੇ ਮਸੀਹ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਉਹਦੇ ਲਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ: ‘‘ਉਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਲਈ ਭਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਨਿੱਜ ਜੰਮਦਾ’’ (ਮੱਤੀ 26: 24)। ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਸੰਗਤੀ ਰੱਖਣਾ ਕੋਈ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਖੁਦਾਈ ਹਮਾਇਤ ਅਬਦੀ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਆਇਤਾਂ 4-7)

ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਮੂਰਖਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਾਡੀਆਂ ਭਿਆਨਕ ਪਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦਾ ਪਰੋਉਪਕਾਰ ਫੇਰ ਵੀ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵੇਖਦਾ ਹੈ। ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਇਹ ਖੁਦਾ ਵੱਲੋਂ ‘‘ਦਿਆਲਗੀ’’¹⁸ ਦਾ ਇਕ ਕੰਮ ਹੈ (3: 4)। ਰੋਬਿਨਸਨ ਨੇ ‘‘ਦਿਆਲਗੀ’’ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ‘‘ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦੂਜਿਆਂ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੋਣਾ’’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਹੈ।¹⁹ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਹ ਕਿੰਨਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦ ਅਸੀਂ ਘਿਰਣਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਸਾਂ, ਤਾਂ ਖੁਦਾ ਸਾਡੇ ਤਕ ਪਹੁੰਚਣ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਉੱਚਿਆਈ ਤਕ ਚੁੱਕਣ ਅਤੇ ਬੇਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਦਿਆਲੂ ਸੀ! ਖੁਦਾ ਆਪਣੇ ‘‘ਪ੍ਰੇਮ’’²⁰ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦਯਾ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ‘‘ਪ੍ਰੇਮ’’ ਲਈ ਅਗਾਏ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ (1 ਯੂਹੰਨਾ 4: 8; ਰੋਮੀਆਂ 5: 8)। ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਠੀਕ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜੋ ਪਰੋਉਪਕਾਰੀ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਦਯਾ ਨੂੰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਜਿਹਦੀ ਇਹ ਸੰਦਰਭ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਖੁਦਾ ਕੋਲ ਭਰਪੂਰੀ ਹੈ)।

ਖੁਦਾ ਦੀ ਨੇਕੀ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਖੂਬੀ ‘‘ਰਹਿਮ’’²¹ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲੋੜ ਲਈ ਕਿੰਨੀਆਂ ਖੂਬਸੂਰਤ ਖੂਬੀਆਂ ਹਨ! ਜਿੱਥੇ ਸਾਡੀ ਵੱਡੀ ਲੋੜ ਹੈ ਉੱਥੇ ‘‘ਉਸ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਇਆ’’ (3: 5)। ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਬਚਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਾਂ (ਰੋਮੀਆਂ 3: 23; 5: 6-11; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 5, 6; 1 ਯੂਹੰਨਾ 1: 8, 10)।

ਮਾਫ਼ੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਦੋ ਪਹਿਲੂ ਹਨ: (1) ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਬਪਤਿਸਮਾ ਲੈ ਕੇ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ‘‘ਨਵੇਂ ਜਨਮ ਦਾ ਅਸ਼ਨਾਨ’’ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ (ਗਲਾਤੀਆਂ 3: 26, 27; ਰੋਮੀਆਂ 6: 3, 4; 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 5: 17)।²² (2) ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ‘‘ਨਵੇਂ ਬਣਾਉਣਾ’’²³ ਉਹਦੇ ਖੁਦਾਈ ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਆਤਮਾ ਰਾਹੀਂ ਨਵੇਂ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਸਬੰਧ ਨਵੇਂ ਜਨਮ ਨਾਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਚਨ ਹੈ (ਮਰਕੁਸ 16: 15, 16; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 12: 13; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 5: 25 ਨੂੰ 1 ਪਤਰਸ 1: 22, 23 ਨਾਲ ਮਿਲਾਉ)। ਜੇ ਇਹ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦਾ ਨਵਾਂ

ਬਣਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਗਲਾਤੀਆਂ 5:22, 23 ਵਾਲੇ ਫਲ ਲਿਆਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਜਨਮ ਸੰਭਵ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਾ ਸ਼ਖ਼ਸ ਸਾਡਾ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਹੈ (3:6; ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 4:12)। 2:11-14 ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ:

ਕਿਉਂ ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਸਭਨਾਂ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਪਰਗਟ ਹੋਈ। ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਭਈ ਅਸੀਂ ਅਭਗਤੀ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰੀ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਮਨ ਫੇਰ ਕੇ ਇਸ ਵਰਤਮਾਨ ਜੁਗ ਵਿਚ ਸੁਰਗ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਨਾਲ ਉਮਰ ਬਤੀਤ ਕਰੀਏ। ਅਤੇ ਉਸ ਸੁਭ ਆਸ ਦੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਹਾਂ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਅਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਯਿਸੂ ਮਸੀਹ ਦੇ ਤੇਜ਼ ਦੇ ਪਰਗਟ ਹੋਣ ਦੀ ਉਡੀਕ ਰੱਖੀਏ। ਜਿਹ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ...।

ਸਾਡੇ ਲਈ ਉਸ ਇਲਾਣੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਉਸ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖ਼ਸ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ: (1) ਸਾਨੂੰ ਉਹਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਧਰਮੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਦਾ ਹੈ (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 2:1-10), ਅਤੇ (2) ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ! (3:7; 1:2; ਇਬਰਾਨੀਆਂ 5:8, 9)। ਸਾਡੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਨਾਦਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਸਾਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਮਿਰਾਸ ਪਾਉਣ ਲਈ ਖੁਦਾ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਗੋਦ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 4:4-7)। ਜਿਵੇਂ ਵਿਲੀਅਮ ਪੈਂਨ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਹੀ ਅਖੀਰ ਉਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਾਣਨਾ ਹੈ ਜਿਹਦਾ ਅੰਤ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।’²⁴

ਵਿਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਖਾਸ ਵਿਹਾਰ (ਆਇਤਾਂ 8-11)

2 ਤੋਂ 7 ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ‘ਹਰੇਕ ਸੁਭ ਕਰਮ’ (3:1) ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਵਿਚ ਪੌਲਸ ਨੇ ਉਸ ਵਿਹਾਰ ਬਾਰੇ ਇਸਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੁਦਾਈ ਫ਼ਾਇਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਖੁਦਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ, ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਰਹਿਮ ਨਾਲ ਮੁੱਹਈਆ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। 8 ਤੋਂ 11 ਆਇਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਖੁਦਾ ਦੀ ਮਹਾਨ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਹੀ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਬੇਹਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੇਹਤਰ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਲਾਭਦਾਇਕ ਕੰਮ (3:8)

ਪੌਲਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਤੀਤੁਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ‘ਪਕਿਆਈ ਨਾਲ’²⁵ ਬੋਲੇ (3:8)। ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਿਰਫ਼ 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:7 ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਪਰ ਉੱਥੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਉਹ ‘ਸਮਝਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੀ ਬੋਲਦੇ ਅਥਵਾ ਕਿਹਦੇ ਵਿਖੇ ਪੱਕ ਕਰਕੇ ਆਖਦੇ ਹਨ।’ ਕਿੰਨੇ ਅਫ਼ਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਗਲਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਉਹ ਜੋਸ਼ ਵਿਖਾਉਣ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਿਚ ਨਾਕਾਮ ਰਹਿਣ!

ਪੌਲਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਜੀਲ ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ‘ਲੱਗੇ

ਰਹਿਣਾ²⁶ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰਨ। ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਬਾਈਬਲ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ (2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:16)।

ਅਜਿਹੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਖੁਦਾ ਦੇ ਕੰਮ ਹਨ ਅਤੇ ‘ਸੁਭ’ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਖੁਦਾ ਨੂੰ ਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਅਫਸੀਆਂ 2:10 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ‘ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਵਿਚ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਲਈ ਰਚੇ ਗਏ ਜੋ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਅੱਗੇ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਸਨ।’ ਇਹਦੇ ਇਲਾਵਾ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨਾਲ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਫ਼ਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਨ (1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:8; ਵੇਖੋ ਗਲਾਤੀਆਂ 4:8; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 15:58)। ਅਮਰੀਕੀ ਲੈਕਚਰਰ ਡੇਲ ਕਾਰਨੇਜੀ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸਤ ਕਿਵੇਂ ਬਣਾਈਏ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਿਵੇਂ ਕਰੀਏ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਘੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ ਇਕ ਫ਼ਾਰਮੂਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ ਅਤੇ ਬੇਕਾਰ ਕੰਮ (3:9)

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਰਚਾ ਦੇ ਕੁਝ ਰੂਪਾਂ ਤੋਂ ‘ਬਚਣਾ’²⁷ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (3:9)। ਸਾਨੂੰ ‘ਮੂਰਖਪੁਣੇ’²⁸ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਬਾਈਬਲ ਕਲਾਸ ਜਾਂ ਭਾਈਆਂ (ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ) ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚਰਚਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਵਕਤ ਗੁਆਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਅੱਗੇ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ ਜਾਂ ਸਮਝ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ (ਵੇਖੋ ਯਾਕੂਬ 1:5) ਇਸ ਨੂੰ ਅਪਵਿੱਤਰ ਅਤੇ ਅਸੁੱਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਕਾਰ ਚਰਚਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਹ ਨਜ਼ਾਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਹਨ।

ਸਾਨੂੰ ‘ਕੁਲਪੱਤਰੀਆਂ’ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਤੀਤੁਸ 1:9, 10, 14; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:3-7; 6:3-5)। ਇਹਦੀ ਥਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਿਹਚਾਯੋਗ ਵਚਨ ਨੂੰ ਫੜੀ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਦਲੇਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਤੁਸ ਲਈ ਪੌਲਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੁਲਪੱਤਰੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜਬੀਨ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਦੀਆਂ ਯਹੂਦੀ ਦੰਤ ਕਥਾਵਾਂ ਨਾ ਤਾਂ ਖੁਦਾਈ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਖਾਨਦਾਨੀ ਸ਼ਾਨ ਲਈ (ਵੇਖੋ ਫਿਲਿੱਪੀਆਂ 3:1-9; ਮੱਤੀ 3:7-9; ਗਲਾਤੀਆਂ 3:26-29)। ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਆਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਮੇਰੇ ਦਾਦੇ ਨੇ ਇੰਜ ਕਿਹਾ ਸੀ’ ਜਾਂ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ‘ਫਲਾਣੇ ਫਲਾਣੇ ਭਾਈ ਨੇ ਇਵੇਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੀ’ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਵੀ ਓਸੇ ਫ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਤਰੱਕੀ ਰੁਕ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਕੋਈ ਸੁਭ ਕਰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਹਟ ਜਾਈਏ। ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਮਾਪਦੰਡ ਸੱਚਾਈ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਹ ਸਿਰਫ਼ ਮਸੀਹ (ਯੂਹੰਨਾ 8:32; 14:6; 2 ਯੂਹੰਨਾ 9)। ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦੇ ਅਤੇ ਇਹੀ ਸਹੀ ਹਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਖ਼ਸ, ਸਾਕ, ਵਿਰਸੇ ਜਾਂ

ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ, ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਵਿਵਸਥਾਸਾਰ 13: 1-9; ਮੱਤੀ 10: 34-37; ਲੂਕਾ 12: 51-53; 14: 25, 26; 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 10-13)।

ਸਾਨੂੰ ‘ਲੜਾਈਆਂ’ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਪੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮੂਰਖਪੁਣੇ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਅਤੇ ਕੁਲਪੱਤਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਨਾਲ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੜਾਈਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹਿਸਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਗਾਲੀ ਗਲੋਚ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਇਹ ਭਾਈਆਂ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਤਕ ਅੱਪੜ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਅਫ਼ਸੋਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦ ਮਸੀਹ ਦੀ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਨਾਲ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਐਨੀ ਬੇਦਰਦੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ‘ਲੜਾਈਆਂ’ ਵਧ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।¹⁹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨਾਲ ਰੂਹਾਨੀ ਅਪਾਹਜ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਕਲਪਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸ਼ਾਂਤੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇ ਕੇ ਫ਼ਜ਼ੂਲ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 23: 23, 24; ਗਲਾਤੀਆਂ 4: 9-11)। ਅਜਿਹਾ ਵਿਹਾਰ ‘ਬੇਫ਼ਾਇਦਾ’ (ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ) ਅਤੇ ‘ਬੇਕਾਰ’ (ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਕਸਦ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ) ਹੈ।

ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਯੂਨਾਨੀ ਦਾਰਸ਼ਨਕ ਆਪਣਾ ਵਕਤ ਆਪਣੀ ਬੇਹੱਦ ਸੂਖਮ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਯਹੂਦੀ ਰੱਬੀ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਲਈ ਕਾਲਪਨਿਕ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵੰਸ਼ਾਵਲੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਯਹੂਦੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਆਪਣਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਇਸ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਬਿਤਾਉਂਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸੱਬਤ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕੀ ਕੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਨਹੀਂ, ਅਤੇ ਕੀ ਅਸ਼ੁੱਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖ਼ਤਰਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਨਾ ਸਮਝਣ ਲਗ ਪਵੇ। ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਟ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਿਰਫ਼ ਬਹਿਸ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਬਹਿਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਗੁਟ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਕਈ ਘੰਟਿਆਂ ਤਕ ਬਹਿਸ ਕਰੇਗਾ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨਾ ਦਿਆਲੂ ਹੋਣ ਅਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਚੌਕਸ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਮਦਦਗਾਰ ਹੋਣ ਜਾਂ ਲਗਨ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਾਨ ਹੈ। ਜਦ ਮਸੀਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਕੰਮ ਐਵੇਂ ਹੀ ਪਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਉੱਤੇ ਡੂੰਗੀ ਚਰਚਾ ਲਈ ਬੈਠਣਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਸਹੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਚਰਚਾ ਮਸੀਹੀ ਫ਼ਰਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਧਿਆਨ ਹਟਾਉਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ।

... ਇਹਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਚਰਚਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਪਰ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਚਰਚਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਅਮਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਉਹ ਚਰਚਾ ਸਿਰਫ਼ ਵਕਤ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਹੈ।²⁰

ਵਿਗੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (3: 10, 11)

ਪ੍ਰਭੂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕ ਗ਼ਲਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਅਭਗਤੀ ਵਾਲਾ ਵਿਹਾਰ ਵਿਖਾਉਣ ਤੇ

ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਗੇ। ਆਤਮਾ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਲਈ ਇਕ ਨਾਂਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਕੁਪੰਥੀ’’³¹ (3: 10) ਹੈ। ਲੜਾਈ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਫੁੱਟ ਹੀ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦਾ ਢੰਗ 3: 10 ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕੁਪੰਥੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ‘‘ਚਿਤਾਵਨੀ’’ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਮੱਤੀ 18: 15-17)। ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ‘‘ਛੱਡ’’ ਦੇਣ। ਅਜਿਹੇ ਪਖੰਡੀ ਆਦਮੀ ਨਾਲ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਮਿਲਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਡ ਰਹਿਣ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਇਸ ਬੇਨਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ। ਕਹਿਣ ਦਾ ਮਤਬਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਕੁਪੰਥੀ ਮਨ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋਣ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਆਦਮੀ ਜਾਂ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਲਹੂ ਨਾਲ ਖਰੀਦੀ ਦੇਹ ਵਿਚ ਫੁੱਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ (ਵੇਖੋ 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1: 10; ਰੋਮੀਆਂ 16: 17, 18; ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 20: 29-31)। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੋਲੇ ਭਾਲੇ ਭਾਈ ਇਸ ਸ਼ੈਤਾਨੀ ਚਲਾਕੀ ਕਾਰਣ ਨਿਹਚਾ ਤੋਂ ਫਿਰ ਗਏ ਹਨ।

ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦੇਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੈਂਬਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਐਨੀ ਸਖ਼ਤ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾਕੂਨ ਕਾਰਵਾਹੀ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ? ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ (ਉਹਦੇ ਮਨ ਅਤੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਸਭ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ) ਅਸੀਂ ‘‘ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ’’ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ‘‘ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਇਆ’’³² (3: 11) ਹੈ। ਗੜਬੜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਖ਼ਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਸੀਹ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ ਮੌੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ‘‘ਪਾਪ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ’’³³; ਇਸ ਕਰਕੇ ਖ਼ੁਦਾ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ‘‘ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ।’’³⁴ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਗੱਲ ਦੇ ਜਿਹੜੀ ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਤਾੜਨਾ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸੀ ਭਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਲਟ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਓਸੇ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਬਣਿਆ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਸਨੂੰ ਮਸੀਹ ਦੀ ਪੈੜ ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (1 ਪਤਰਸ 2: 21-25) ਇਵੇਂ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਡ ਹੋ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ (2 ਥੱਸਲੁਨੀਕੀਆਂ 3: 6, 14, 15)।

ਪਾਠ 6: ਆਖਰੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ (3:12-15)

ਪੌਲੁਸ ਦੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਪੱਤਰੀ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚੋਂ ਦੀ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਅੱਜ ਦੇ ਭਾਈਆਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗ਼ਲਤੀ ਹੈ ਇਹ!

ਮਿਲਾਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ (ਆਇਤਾਂ 12-14)

ਪੌਲੁਸ ਵੱਲੋਂ ਅਰਤਿਮਾਸ, ਤੁਖਿਕੁਸ ਅਤੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੀ ਥਾਂ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ

ਪੜ੍ਹ ਕੇ (3: 12) ਸਾਨੂੰ ਧਿਆਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਭਾਈਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇਕ ਸਬਕ ਹੈ। ਮੈਂਬਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣ ਜਿੱਥੇ ਲੋੜ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਤੀਤੁਸ 1: 5; ਰੋਮੀਆਂ 13: 1-3; 16: 6-10)। ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਵਿਚ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਭਰੇ ਗੀਤ ਦਾ ਜੋਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਜਿੱਥੇ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਜਾਵਾਂਗਾ,
ਪਹਾੜ ਉੱਤੇ, ਸੇਦਾਨ ਵਿਚ ਜਾਂ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ;
ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ, ਮੈਂ ਉਹੀ ਕਹਾਂਗਾ ਜੋ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਕਹਾਂ,
ਮੈਂ ਉਹੀ ਬਣਾਗਾ ਜੋ ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਬਣਾਂ।³⁵

ਮਿਲਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨੇ ਹੋਣਗੇ। ਜੇਨਸ ਵਿਚ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਪੁਲੋਸ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਪੌਲੁਸ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗੱਲ ਹੈ (3: 13)। ਉਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਰਾਹ ਵਿਚ ‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਦੀ ਬੁੜ ਨਾ ਹੋਵੇ’³⁶ ਇਹ ਸੇਵਾ ‘ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ’ ਹੋਣੀ ਸੀ।³⁷ ਅੱਜ ‘ਇੰਜੀਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਵਾਲਿਆਂ’ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਿੱਕਲਣ ਤੇ ਭਲਾ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਵੀ ਉਹੀ ਦਿਲ ਧੜਕਦਾ ਹੈ?

ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਮੁਤਾਬਕ ਢਲ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆਨੰਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਪੌਲੁਸ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਇਹ ਕਰਨਾ ‘ਸਿੱਖਣਾ’³⁸ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ (3: 14)। ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ‘ਲੱਗੋ’³⁹ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਇਹੀ ਜਜ਼ਬਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸਾਨੂੰ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਲੋੜਾਂ ‘ਲਾਜ਼ਮੀ’ ਹਨ।⁴⁰ ਆਪਣੀ ਪੱਤਰੀ ਦੀਆਂ ਆਖਰੀ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤਕ ਵੀ ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਭ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦਾ, ਸਹੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ!

ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਟੀਚਾ ਹੈ ‘‘ਤਾਂ ਜੋ ਨਿਫਲ ਨਾ ਰਹਿਣ।’’ ਯੂਹੰਨਾ 15: 8 ਵਿਚ ਮਸੀਹ ਨੇ ਆਖਿਆ ਸੀ, ‘‘ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਇਸੇ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤਾ ਫਲ ਦਿਓ ਅਰ ਇਉਂ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਚੇਲੇ ਹੋਵੋਗੇ।’’

ਇਕ ਜਲਾਲੀ ਮੇਲ (ਆਇਤ 15)

ਪੌਲੁਸ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਸ ਵਿਚ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚ ਮੇਲ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿੰਦੇ ਹਨ: ‘‘ਸਭੋ ਜੋ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਹਨ ਤੇਰੀ ਸੁਖ ਸਾਂਦ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ’’ (3: 15)। ਉਹ ਮੇਲ ਹੋਰਨਾਂ ਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਸੀਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਸੀ: ‘‘ਜਿਹੜੇ ਨਿਹਚਾ ਵਿਖੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਨੇਹ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਸਾਂਦ ਆਖੀ।’’

ਮਸੀਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਿਕ ਮੇਲ ਅਨੋਖਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼

ਅਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬੱਟ ਸੰਗਤੀ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੁਦਾ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਭਾਈ ਹੋਣਾ ਸੱਚੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੇਲ ਖੁਦਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ‘‘ਤੁਸਾਂ ਸਭਨਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ’’ ਗੀ।

ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਪਰ ਅਹਿਮ ਪੱਤਰੀ ਖਤਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਰਤੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹਨੇਰੇ ਨੈਤਿਕ ਅਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਇਲਾਹੀ ਮੁਜ਼ਾਹਿਰੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਹੋਵਾਹ ਖੁਦਾ ਅਤੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਛੁਟਕਾਰੇ ਦੀ ਉਸ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਸਚਮੁਚ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਚਮਕਦੀ ਵੀ ਹੈ (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 3: 4-6)।

ਪੌਲਸ, ਤੀਤੁਸ ਅਤੇ ਕਰੇਤ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਲਪੇਟੀ ਇਹ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ ਹੈ ਕਿ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਭਰਸ਼ਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਜਾਣਦਿਆਂ ਪੌਲਸ ਇਸ ਤੋਂ ਡੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤੀਤੁਸ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

[ਪੌਲਸ ਤੀਤੁਸ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ:] ‘‘ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਛੱਡ ਦੇ। ਉਹ ਬੇਆਸ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ।’’ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ: ‘‘ਉਹ ਬੁਰੇ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ। ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲ।’’ ਕੁਝ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਆਇਤਾਂ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਸੀਹੀ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਇਲਾਹੀ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਖਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੇਆਸ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਵੱਧ ਬੁਰਾਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨੀ ਹੀ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਸੀਹੀ ਮਾਨਤਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਕੇ ਉਸ ਉੱਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।¹⁴

ਅਜਿਹੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸਣ ਨਾਲ, ਆਓ ਅਸੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ‘‘ਸੁਭ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ’’ (2: 14) ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਦਾ ਦੀ ਦੌਲਤ ਹੈ, ਧਰਤੀ ਦੇ ਹਨੇਰੇ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਈਏ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ (ਯੂ.: *peitharcheo*)-‘‘ਕਿਸੇ ਹਾਕਮ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ’’ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣਾ, ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 5:29, 32 ... ਜੱਜ, ਤੀਤੁਸ 3:1... ਕਿਸੇ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨਣਾ’’ (ਸੀ. ਜੀ. ਵਿਲਕੇ ਐਂਡ ਵਿਲੀਬਲਡ ਰਿੰਗਮ, ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸਿਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ, ਅਨੁਵਾਦ ਅਤੇ ਸੋਧ ਜੋਸੇਫ਼ ਐਚ. ਥੋਅਰ [ਐਡਿਠਨਬਰਗ, ਸਕਾਟਲੈਂਡ: ਟੀ. ਐਂਡ ਟੀ. ਕਲਾਰਕ, 1901; ਰੀਪ੍ਰਿੰਟੇਡ ਐਡਿਸ਼ਨ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮੀਸੀਗਨ: ਬੇਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1977], 497)।²ਇਖ਼ਤਿਆਰ ਵਾਲੇ (ਯੂ.: *exousia*)-‘‘ਹਾਕਮ, ਇਨਸਾਨੀ ਜੱਜ ... ਤੀਤੁਸ 3:1 ...’’ (ਥੋਅਰ, 225)।³ਬੰਨੀ ਰੱਖਣਾ (ਯੂ.: *etoimos*)-‘‘ਸੰਭਾਲਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ... ਮੌਕਾ ਪਰਸਤ, ਮੌਕੇ ਅਨੁਸਾਰ; ਪਿਆਰ, ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ’’ (ਥੋਅਰ, 225)।⁴ਬਦਨਾਮ (ਯੂ.: *blasphemo*)-‘‘ਮੰਦਾ ਬੋਲਣਾ, ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣਾ, ਨਿੰਦਾ ਕਰਨਾ ... ਬੁਰਾਈ ਕਰਨਾ ... [ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ] ਉਨ੍ਹਾਂ

ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੇ ਜਾਣ ਬੁਝ ਕੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਖੁਦਾ ਜਾਂ ਪਵਿੱਤਰ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਨਮਾਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ' (ਥੋਅਰ, 102)। ⁵ਬਗੜਾਲੂ ਨਹੀਂ (ਯੂ.: *amachos*)-'... ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਾ ਹੋਣਾ ... ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਪਰਹੇਜ਼ ਕਰਨਾ ... ਲੜਾਕਾ ਨਾ ਹੋਣਾ: 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:3; ਤੀਤੁਸ 3:2'' (ਥੋਅਰ, 31)। ⁶ਸੀਲ ਸੁਭਾਅ (ਯੂ.: *epieikes*)-'ਹਬਵਾਂ ... ਨਿਆਂਸੰਗਤ, ਸਹੀ, ਸੱਚ, 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:3; ਤੀਤੁਸ 3:2; 1 ਪਤਰਸ 2:18; ਯਾਕੂਬ 3:17 ... ਡਿਲਿੱਪੀਆਂ 4:5'' (ਥੋਅਰ, 238)। ⁷ਬੜੀ ਦੀਨਤਾ (ਯੂ.: *prautes*)-'ਸ਼ਾਲੀਨਤਾ, ਹਲੀਮੀ, ਅਦਬ, ਲਿਆਹਜ਼ ਰੱਖਣਾ ... ਤੀਤੁਸ 3:2 ... ਗਲਾਤੀਆਂ 5:23; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:12; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:2 ... 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:25 ... ਨਿਗਾਹਬਾਨ ਦੀ ਖੂਬੀ, 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:2'' (ਵਾਲਟਰ ਬਾਉਰ, ਏ ਗ੍ਰੀਕ-ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸਿਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਐਂਡ ਅਦਰ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਲਿਟਰੇਚਰ, ਜਿਲਦ ਦੂਜੀ, ਸੋਧ ਵਿਲਿਅਮ ਐਫ਼. ਅਰਡੈਟ ਐਂਡ ਐਫ਼. ਵਿਲਿਬਰ ਗਿੰਗਰਿਕ [ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਆਫ਼ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪ੍ਰੈਸ, 1957], 705)। ⁸ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ ਵਰਡ (ਲੰਡਨ: ਐਸ ਸੀ ਐਮ ਪ੍ਰੈਸ, 1964), 240 ਤੋਂ। ⁹ਮੂਰਖ (ਯੂ.: *anoetos*)-'ਸਮਝ ਨਾ ਰੱਖਣਾ, ... 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 6:9 ...'' (ਥੋਅਰ, 48); 'ਨਾ ਸਮਝ ... ਸੋਚ ਰਹਿਤ ... ਕਾਮੀ' (ਐਡਵਰਡ ਰੋਬਿਨਸਨ, ਏ ਗ੍ਰੀਕ ਐਂਡ ਇੰਗਲਿਸ਼ ਲੈਕਸਿਕਨ ਆਫ਼ ਦ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ [ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਹਾਰਪਰ ਐਂਡ ਬ੍ਰਦਰਜ਼, 1863], 60)। ¹⁰ਅਣਆਗਿਆਕਾਰ (ਯੂ.: *apeitheis*)-'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸੀ, ... ਰੋਮੀਆਂ 1:30; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:2 ... ਤੀਤੁਸ 1:16; 3:3'' (ਰੋਬਿਨਸਨ, 69)।

¹¹ਧੋਖੇ ਵਿਚ ਪਏ (ਯੂ.: *planao*)-'ਗੁਮਰਾਹ, ... ਅਵਾਰਾ ਘੁਮੰਣਾ ... ਮੂਰਖ ਬਣੇ ਹੋਏ ... ਤੀਤੁਸ 3:3; ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਭਟਕ ਗਏ ਹਨ, ਇਬਰਾਨੀਆਂ 3:10 ... ਗ਼ਲਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ... ਮਰਕੁਸ 12:24 ... 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:13'' (ਅਰੈਡਟ ਐਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 671); 'ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਨਾ ... ਗ਼ਲਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣਾ ... ਸੱਚਾਈ ਤੋਂ ਭਟਕਣਾ'' (ਰੋਬਿਨਸਨ, 586)। ¹²ਬੁਰੇ ਵਿਸ਼ੇ (ਯੂ.: *epithumia*)-'ਮਾੜੇ ਅਰਥ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਮਨਾਂ ਕੀਤੀ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਨਾ'' (ਅਰੈਡਟ ਐਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 293); 'ਭੋਗਵਿਲਾਸ'' (ਯੂ.: *hedone*)-ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਤੇ 'ਤਰਿਪਤੀ, ਆਨੰਦ ... ਸਰੀਰਕ ਆਨੰਦ: ਲੂਕਾ 8:14 ... ਤੀਤੁਸ 3:3; ਯਾਕੂਬ 4:3; 2 ਪਤਰਸ 2:13 ... ਇਫ਼ਾ, ਲਾਲਸਾ, ਵਾਸਨਾ, ਯਾਕੂਬ 4:1'' (ਰੋਬਿਨਸਨ, 323)। ¹³ਗੁਲਾਮੀ (ਯੂ.: *douleuo*)-'ਬੁਰੇ ਅਰਥ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਨੀਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਹੋਣ, ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਰੋਮੀਆਂ 6:6 ... 7:25 ... ਤੀਤੁਸ 3:3 ... ਫਸਾਉਣਾ, ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ ... ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ, ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ... ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:23 ... ਯੂਹੰਨਾ 8:34; ਰੋਮੀਆਂ 6:17, 20'' (ਥੋਅਰ, 157-58)। ¹⁴ਬੁਰਿਆਈ (ਯੂ.: *kakia*)-'ਨਵੇਂ ਨੇਮ ਵਿਚ ਬੁਰਿਆਈ, ਨੈਤਿਕ ਅਰਥ ਵਿਚ ਬੁਰਿਆਈ ... ਦੁਸ਼ਟਤਾ, ਚਰਿੱਤਰਹੀਨਤਾ ... ਯਾਕੂਬ 1:21; 1 ਪਤਰਸ 2:16 ... ਬਦਨਾਮੀ ... ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:31; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:8; ਤੀਤੁਸ 3:3; 1 ਪਤਰਸ 2:1'' (ਰੋਬਿਨਸਨ, 370)। ¹⁵ਖਾਰ (ਯੂ.: *phthonos*)-'ਈਰਖਾ, ਸਾੜਾ, ... ਤੀਤੁਸ 3:3 ... ਰੋਮੀਆਂ 1:29'' (ਅਰੈਡਟ ਟੈਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 865)। ¹⁶ਲੂਈਸ ਸੀ. ਹੈਨਰੀ, ਬੇਸਟ ਕੁਟੇਸਨਜ਼ ਫ਼ਾਰ ਆਓਲਓਕੇਸਨਜ਼ (ਗਿਨਵਿਚ, ਕਨੈਕਟਿਕਟ: ਫਾਅਸੇਟ ਪਬਲਿਕੇਸ਼ਨ, 1945), 68. ¹⁷ਘਿਣਾਉਣਾ (ਯੂ.: *stugetos*)-'ਘਿਰਣਾ ਜਨਕ ... ਤੀਤੁਸ 3:3'' (ਥੋਅਰ, 591)। ¹⁸ਦਿਆਲਗੀ (ਯੂ.: *chrestites*)-'ਨੈਤਿਕ ਭਲਾਈ, ਇਮਾਨਦਾਰੀ, ... ਤਰਸ। ਰੋਮੀਆਂ 2:4 ... ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:12; ਤੀਤੁਸ 3:4'' (ਥੋਅਰ, 672)। ¹⁹ਰੋਬਿਨਸਨ, 787. ²⁰ਪ੍ਰੇਮ (ਯੂ.: *philanthropia*)-'ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ, ਪਰੋਪਕਾਰ ... ਤੀਤੁਸ 3:4'' (ਥੋਅਰ, 653); 'ਖੁਦਾ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ... ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਖੂਬੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ... ਮਹਿਮਾਨ ਨਵਾਜ਼ੀ ਦੇ ਅਰਥ ਵਿਚ'' (ਅਰੈਡਟ ਐਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 866)।

²¹ਰਹਿਮ (ਯੂ.: *eleos*)-'ਖੁਦਾ ਦਾ ਪਾਪੀਆਂ ਲਈ ਰਹਿਮ, ਤੀਤੁਸ 3:5 ... ਪਰੋਸ਼ਾਨੀ ਵਿਚ ਪਏ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ... ਨਾਲ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਅਤੇ ਪੀੜਤ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਿਆਈ'' (ਥੋਅਰ, 203-4)। ²²'ਇਹ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਆਇਤ ਉੱਤੇ ਅਸੀਂ ਤੀਤੁਸ ਦੀ ਪੱਤਰੀ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਧਰਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਪਤਿਸਮਾ ਨਿਹਚਾ ਦਾ ਇਕ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਹ ਧਰਮ ਦਾ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਜ਼ਾਤ ਕਮਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਇਤਾਂ ਤੋਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੁਕਤੀ 'ਕਰਮਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ' ਹੁੰਦੀ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

(ਰੇਅਮੰਡ ਕੈਲਸੀ, "ਟਾਈਟਸ," ਮੇਸੇਜ਼ ਆਫ਼ ਦ ਬੁਕ ਆਫ਼ ਨਿਊ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ [ਫੋਰਟ ਵਰਥ, ਟੈਕਸਸ: ਫੋਰਟ ਵਰਥ ਕ੍ਰਿਸਚਿਅਨ ਕਾਲਜ ਬੁਕ ਸਟੋਰ, 1961], 254)।²³ਨਵੇਂ ਬਣਾਉਣਾ (ਯੂ.: *anakainosis*)- "ਫੇਰ ਤੋਂ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨਾ, ਪਵਿੱਤਰ ਆਤਮਾ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਹੋਰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲਨਾ, ਤੀਤੁਸ 3:5" (ਥੋਅਰ, 38)। ਵੇਖੋ ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕੰਮ 2:38; 5:32; ਰੋਮੀਆਂ 8:9. ²⁴ਲਾਇਡ ਕੋਰੀ, ਕੋਟੇਬਲ ਕੁਟੋਸਨਜ਼ (ਵਿਹਟਨ, III.: ਵਿਕਟਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1985), 118. ²⁵ਪਕਿਆਈ ਨਾਲ (ਯੂ.: *diabebaiomai*)-"ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ" (ਅਰੰਡਟ ਐਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 180)। ²⁶ਲੱਗੇ ਰਹਿਣਾ (ਯੂ.: *proistasthai*)-"ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣਾ ਜਾਂ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ... 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 5:17 ... ਰੱਖਿਅਕ ਹੋਣਾ ... ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ... ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ" (ਥੋਅਰ, 539-40)। ਇਵੈਂਜਲਿਸਟ ਨੂੰ ਇਸ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ²⁷ਬਚਣਾ (ਯੂ.: *periistemi*)-"ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੂਰ ਰੱਖਣਾ ... ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ... ਇਸ ਕਰਕੇ ਬਚਣਾ, ਦੂਰ ਰਹਿਣਾ ... 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:16; ਤੀਤੁਸ 3:9" (ਥੋਅਰ, 503)। ²⁸ਮੂਰਖਪੁਣਾ (ਯੂ.: *moros*)-"ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖੇ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹੇ, 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 1:27; 3:18; 4:10 ... ਬਿਨਾਂ ਪਹਿਲਾ ਸੋਚੇ ਜਾਂ ਬੁੱਧ ਦੇ, ਮੱਤੀ 7:26; 23:17, 19 ... ਫਜ਼ੂਲ, ਖੋਖਲਾ ... 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:23; ਤੀਤੁਸ 3:9 ... ਅਪਵਿੱਤਰ, ਅਸ਼ੁੱਧ (ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹਾ ਆਦਮੀ ਨਜ਼ਾਤ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਦਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਦਾ ਹੈ), ਮੱਤੀ 5:22" (ਥੋਅਰ, 420)। ²⁹ਲੜਾਈ (ਯੂ.: *mache*)-"ਭੇੜ ... ਝਗੜਾ, ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਭੇਦ ... ਯੁੱਧ ... 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 7:5; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:23; ਯਾਕੂਬ 4:1 ... ਤੀਤੁਸ 3:9" (ਥੋਅਰ, 394)। ³⁰ਵਿਲੀਅਮ ਬਾਰਕਲੇ, ਦ ਲੈਟਰ ਟੂ ਤਿਮੋਥੀ, ਟਾਈਟਸ ਐਂਡ ਫਿਲੋਮੋਨ, ਦ ਡੇਅਲੀ ਸਟਡੀ ਬਾਈਬਲ ਸੀਰੀਜ਼ ਸੋਧਿਆ ਅੰਕ (ਫਿਲਾਡੇਲਫੀਆ: ਵੈਸਟਮਿੰਸਟਰ ਪ੍ਰੈਸ, 1960), 303.

³¹ਕੁਪੰਥੀ (ਯੂ.: *hairtikos*)-"ਹਮਾਇਤੀ, ਜਿਹੜਾ 'ਪਖੰਡ' ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ, ਤੀਤੁਸ 3:10 ... ਧਰਮ ਵਿਰੋਧੀ" (ਰੋਬਿਨਸਨ, 17); ".... ਫੁਟ ਪਾਉਣਾ" (ਅਰੰਡਟ ਐਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 23); "... ਮਤਭੇਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ ... ਬੁਠੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ" (ਥੋਅਰ, 16). ³²ਬੇਮੁੱਖ ਹੋਇਆ (ਯੂ.: *exestraptai*)-"ਬਾਹਰ ਮੁੜਨਾ ਜਾਂ ਘੁਮੰਨਾ ... ਅੰਦਰਬਾਹਰ ਮੁੜਨਾ ... ਘੁਮੰਨਾ, ਬਦਲਨਾ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਢੰਗ ਬਦਲਨਾ ... ਲਾਹ ਦੇਣਾ ... ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚ ... ਤੀਤੁਸ 3:11" (ਰੋਬਿਨਸਨ, 234)। ³³ਪਾਪ (ਯੂ.: *harmartanei*)-"ਖੁੰਝਣਾ, ਗ਼ਲਤੀ, ਚੁਕ ... ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਹੀ, ਫਰਜ਼ ਜਾਂ ਸ਼ਰੂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਜਾਣਾ" (ਰੋਬਿਨਸਨ, 35)। ³⁴ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਉਣਾ (ਯੂ.: *autokatakritos*)-"ਆਪਣਾ ਨਿਆਂ ਆਪ ਕਰਨ ਵਾਲਾ" (ਰੋਬਰਟ ਯੰਗ, ਅਨਾਲੇਟਿਕ ਕੋਂਕੋਰਡੈਂਸ ਟੂ ਦ ਬਾਈਬਲ [ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਫ਼ੈਕ ਐਂਡ ਵੈਗਨਲਜ਼ ਕੰ., 1893], 196)। ³⁵ਮੇਰੀ ਬਰਾਊਨ, "ਆਈ" ਲ ਗੋ ਵੇਅਰ ਯੂ ਵਾਂਟ ਮੀ ਟੂ ਗੋ" ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ। ³⁶[ਉਸਦੇ] ਰਾਹ ਵਿਚ [ਉਸਦੀ] ਮਦਦ ਕਰਨਾ (ਯੂ.: *propempson*)-"ਭੋਜਣ, ਧਨ ਨਾਲ, ਸਫ਼ਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ, ਸਾਥੀਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ, ਸਫ਼ਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਆਦਿ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਭੋਜਣਾ ... 1 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 16:11 ... ਤੀਤੁਸ 3:13" (ਅਰੰਡਟ ਐਂਡ ਗਿੰਗਰਿਕ, 716)। ³⁷ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ (ਯੂ.: *spoudazo*)-"... ਕਾਹਲੀ ਕਰਨਾ ... 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 4:9, 21; ਤੀਤੁਸ 3:12 ... ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਕਾ ਦੇਣਾ, ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ, ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ... ਗ਼ਲਾਤੀਆਂ 2:10; ਅਫ਼ਸੀਆਂ 4:3 ..." (ਥੋਅਰ, 585)। ³⁸ਸਿੱਖਣਾ (ਯੂ.: *manthanetosan*)-ਇਹ ਸ਼ਬਦ "ਦੂਜਿਆਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ, ਜਾਂ ਸਿੱਖ ਕੇ, ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ, ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖਣ, ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਆਮ ਸਮਰਪਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ... 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 2:11; 2 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 3:7 ... ਮੱਤੀ 11:29 ... ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖਣਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖਿਆਵਾਂ, ਵੀਧੀਆਂ, ਗਿਆਨ ਲੈਣਾ, ਸਮਝਣਾ, ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੀ ਪੋਥੀ 14:3 ... ਤਜਰਬੇ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣਾ, ... ਆਦਤ ਬਣਾ ਲੈਣਾ, ਆਦੀ ਹੋਣਾ ... 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 5:4, 13; ਤੀਤੁਸ 3:14" (ਰੋਬਿਨਸਨ, 442)। ³⁹ਲੱਗਣਾ (ਯੂ.: *proistemi*)-"ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਕਰਨਾ, ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨਾ" (ਰੋਬਿਨਸਨ, 620)। ⁴⁰ਲਾਜ਼ਮੀ (ਯੂ.: *anagkaios*)-"ਜ਼ਰੂਰੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ ... ਜ਼ਰੂਰੀ ... ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ, ਇਬਰਾਨੀਆਂ 8:3 ... ਸਹੀ ਅਤੇ ਜਾਇਜ਼ ਸੋਚ, 2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 9:5; ਫ਼ਿਲਿੱਪੀਆਂ 2:25" (ਰੋਬਿਨਸਨ, 43-44)।

⁴¹ਬਾਰਕਲੇ, 278.